

3. แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยกระบวนการชุมชนมีส่วนร่วม โดยประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การมองปัญหาาร่วมกัน ร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมตรวจสอบ ประเมินผล และร่วมปรับปรุงการแก้ไขปัญหายุ่ง ไม่ว่าตั้งแต่การรวบรวม การคัดแยกขยะ ถ้าคนในชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ภายในชุมชน เห็นปัญหาร่วมกัน และลงมือทำไปด้วยกัน ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนก็จะไม่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, การมีส่วนร่วม, ขยะมูลฝอย

ABSTRACT

The aim of this research was to use the community's participation to study the problem, obstacle and guideline for the management of solid waste in Kaoniphan Sub-district, Weingsra District, Surat thani Province. The total of 331 participants were systematic and data were collected using questionnaire with the confidence level at 0.87. Additionally, the total of 21 stakeholders and data were collected using focus group in order to find out the problem, obstacle and guideline for the management of solid waste in the community. Statistics for quantitative data were analyzed by percentage, mean and standard derivation, and qualitative data were analyzed by content analysis.

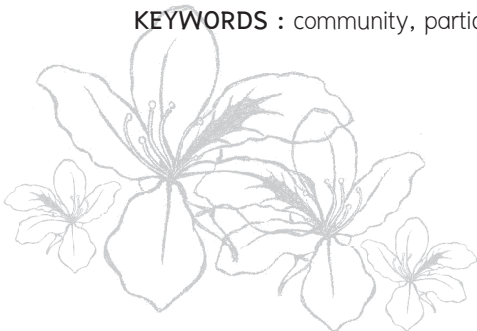
The results are shown as follow :

1. The level of participation related to the management of solid waste in the community is low. ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.69).

2. In term of problem, obstacle and guideline, people in community didn't concern about the importance of sorting waste before disposed. High quantity of waste in community therefore it is difficult to sort the waste, lack of guideline for sorting or recycling waste. The local government lack of budget and equipment for waste separation. Additionally, lack of publicity campaign related to knowledge and understanding of waste management and the involvement of the community.

3. The best guideline of solid waste management in community should be involve the participation of all people in the community starting with problem identification, planning to solve the problem and evaluation. If community can be managed all process, the problem of solid waste in the community may be solved.

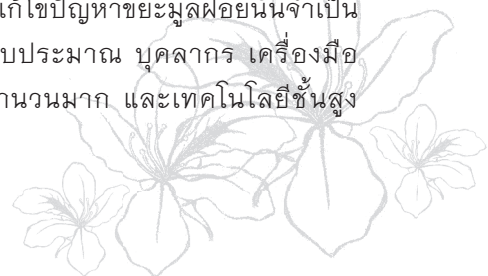
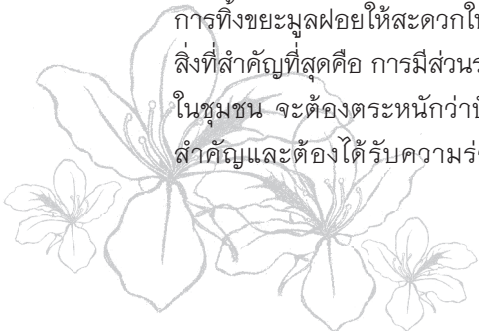
KEYWORDS : community, participation, solid waste

บทนำ

จากสภาพปัญหาขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนของชุมชนและมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงและขยายพื้นที่ออกไปสู่สังคมในชนบท ดังนั้น ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชนและประชาชนทุกคนจะต้องให้ความสำคัญ มีจิตสำนึกในการหาแนวทางการแก้ไขและยุทธวิธีรูปแบบต่างๆ ที่สามารถควบคุมจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยให้ลดน้อยลงและหมดไป ในที่สุด โดยการพยายามหาแนวทางเพื่อที่จะลดปริมาณขยะมูลฝอยลงด้วยการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ ในด้านการเก็บขยะ การขนขยะ และการเลือกใช้วิธีการจัดการขยะมูลฝอยโดยให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด พยายามตอบสนองความต้องการในการเพิ่มคุณภาพชีวิต รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ ในการเก็บรวบรวมและจัดการขยะมูลฝอย การรณรงค์ให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน ในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ในการคัดแยกขยะที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นกลวิธี อีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้เกิดจิตใต้สำนึกในการคัดแยกขยะและรักษาสีสิ่งแวดล้อมจนสามารถเป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชนได้ หากทุกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยร่วมกับหน่วยงานของรัฐ โดยหาแนวทางแก้ไข กลวิธีที่จะใช้เพื่อให้เกิดผลเป็นที่น่าพอใจก็จะทำให้ประสบผลสำเร็จ หากไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนนับตั้งแต่จุดเริ่มต้น คือ การก่อขยะในปริมาณที่จำเป็น การทิ้งขยะมูลฝอยให้สะดวกในการจัดเก็บ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน จะต้องตระหนักว่าปัญหานี้เป็นเรื่องสำคัญและต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน

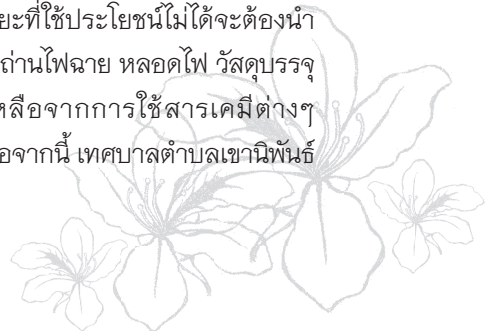
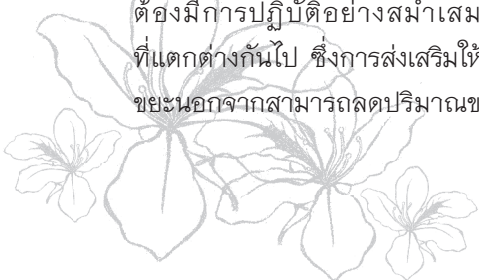
แม้ว่าหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยจะเป็นขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น แต่ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จขึ้นได้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือและพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ ด้วย องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นไม่อาจทำหน้าที่ได้สมบูรณ์หรือมีประสิทธิภาพได้แต่เพียงลำพัง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญยิ่ง และเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2550 : 10-12) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ ตลอดจนจนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไข และจัดการได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน ถ้าหากประชาชนซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาแล้ว ลำพังหน่วยงานภาครัฐคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนได้ เพราะการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้จำนวนมาก และเทคโนโลยีขั้นสูง

ในการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2550 : 43)

จากการเก็บรวบรวมรายงานข้อมูลขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ปี 2557 พบว่ามีปริมาณ 4 ตันต่อเดือน โดยองค์ประกอบขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ประกอบไปด้วย เศษอาหารมากที่สุด ร้อยละ 71.48 รองลงมา ได้แก่ แก้ว ร้อยละ 17.18 พลาสติก ร้อยละ 5.4 กระดาษ ร้อยละ 2.34 ยาง/หนัง ร้อยละ 1.9 โลหะ ร้อยละ 1.28 ผ้า ร้อยละ 0.42 หากมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางจากแหล่งกำเนิดจะสามารถลดปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัดลงได้ เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ได้เล็งเห็นถึงปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก จึงได้จัดให้มีโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดในยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ เกิดจากพฤติกรรมการใช้วัสดุสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่มีการเลือกใช้วัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบอันอาจเกิดการใช้วัสดุ การส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในระดับครัวเรือน จะทำให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจสภาพปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น มีความสนใจและใส่ใจในการปฏิบัติตาม จำเป็นต้องมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ซึ่งการส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะนอกจากสามารถลดปริมาณขยะจากแหล่ง

กำเนิดลงได้แล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้จากการคัดแยกของเพื่อนำไปขายและการทำปุ๋ยหมักได้อีกด้วย (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2557 : 116-118) อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยจะได้ผลอย่างจริงจังและยั่งยืนนั้นประชาชนในชุมชนมีส่วนสำคัญ เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาของชุมชน หากคนในชุมชนมีส่วนร่วมและหาแนวทางการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในแต่ละขั้นตอน ซึ่งมีแนวทางที่สามารถดำเนินการโดยการลดปริมาณขยะ การแยกขยะโดยสร้างจิตสำนึกว่าตนเองเป็นผู้ก่อ จึงถือเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในการทำให้ขยะมูลฝอยหมดไป ทั้งนี้ต้องมีการวางแผนให้มีระบบการควบคุมและการจัดการขยะที่ดีขึ้น มารองรับการปฏิบัติ โดยการแยกประเภทของขยะอย่างชัดเจน มีการเก็บขนขยะที่เป็นระบบไม่ก่อปัญหาขยะตกค้าง มีการแยกเก็บขยะตามประเภทขยะ รวมทั้งมีสถานที่กำหนดและวิธีการกำจัดที่ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของประชาชน ในปัจจุบันเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ได้ดำเนินการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยโดยมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนของตนเอง ด้วยวิธีการคัดแยกขยะและนำกลับมาใช้ใหม่หรือนำไปจำหน่าย โดยคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายและนำไปหมักเป็นปุ๋ยได้แก่ เศษอาหาร เศษพืช เป็นต้น ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่หรือนำไปจำหน่ายได้ ได้แก่ ขวดน้ำพลาสติก แก้ว โลหะ เป็นต้น ขยะที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้จะต้องนำไปทำลาย ได้แก่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ วัสดุบรรจุหรือสิ่งของที่เหลือจากการใช้สารเคมีต่างๆ เป็นต้น นอกเหนือจากนี้ เทศบาลตำบลเขานิพันธ์

ยังได้ตั้งถังขยะเพื่อรองรับขยะมูลฝอย ณ จุดที่ประชาชนร้องขอ โดยเก็บค่าบริการเดือนละ 20 บาท และดำเนินการจัดเก็บขยะสัปดาห์ละ 2 ครั้ง อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บขยะมูลฝอยก็ยังคงดำเนินการได้ไม่ครอบคลุมทุกชุมชน ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเทศบาลตำบลเขานิพันธ์มีข้อจำกัดด้านสถานที่กำจัดขยะที่ต้องไปใช้บริการในพื้นที่เทศบาลบ้านนาสาร

เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์หรือมีประสิทธิภาพได้เพียงลำพัง ดังนั้น กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญยิ่งและเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ว่าอยู่ในระดับใด ประชาชนประสบปัญหา อุปสรรค และมีแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างไรบ้าง ซึ่งจะทำให้การคัดแยกขยะ ณ ต้นทางให้ได้ตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิผลและมีกลไก หรือเครื่องมือที่ทำให้เกิดพลังในการดำเนินงานที่บูรณาการผสมผสานกันทุกภาคส่วน ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ทางเทศบาลตำบลเขานิพันธ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ที่เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน อันจะช่วยลดปริมาณขยะซึ่งเป็นปัญหาและยังเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการขยะให้เกิดประสิทธิผลที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

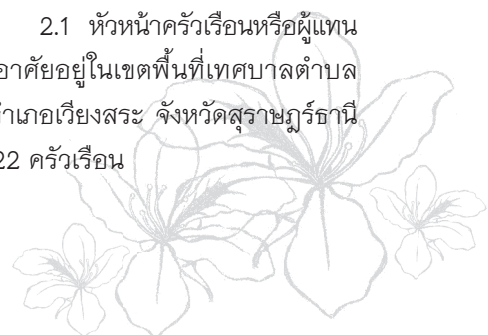
วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ประชากร

2.1 หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,922 ครัวเรือน

2.2 ผู้นำท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลเขานิพันธ์ รองนายกเทศมนตรีตำบลเขานิพันธ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ปลัดเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มแม่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขแต่ละหมู่บ้าน พนักงานเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาล จำนวน 64 คน

3. **กลุ่มตัวอย่าง** แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณขนาดตัวอย่างของประชากรโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (ธานีินทร์ ศิลป์จารุ, 2550 : 47)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มผู้นำและผู้ปฏิบัติ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างดี เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลเขานิพันธ์ และเป็นบุคคลที่สามารถเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 21 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ของครอบครัวต่อเดือน มูลฝอยประเภทใดในครัวเรือนมีมากที่สุด ลักษณะการเก็บและรวบรวม ภาพรวมของปัญหาขยะมูลฝอยแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย 3 ด้าน เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert ที่ใช้เกณฑ์ระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่มีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open ended)

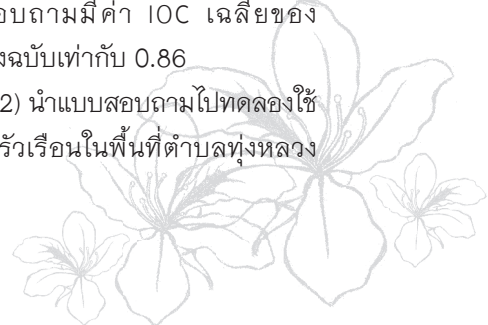
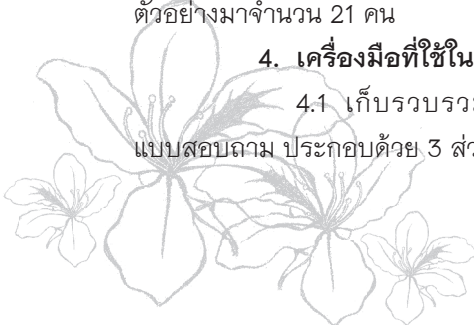
4.2 การเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเชื่อมั่น มีขั้นตอนดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC เฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครัวเรือนในพื้นที่ตำบลทุ่งหลวง

อำเภอเวียงสระ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Coefficients) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

3) ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการอบรมผู้ช่วยวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขานิพันธ์ จำนวน 8 คน โดยอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแนวคำถามในแบบสอบถามเพื่อซักซ้อมความเข้าใจก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ผู้วิจัยเก็บด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

5.3 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.0 เพศชาย ร้อยละ 45.0 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 45.2 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 44.4 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 54.4 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-15,000 บาท ร้อยละ 40.8 ประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่มีปริมาณเกิดขึ้นมากที่สุดในแต่วัน ได้แก่ เศษพืชผัก ผลไม้ เศษอาหาร ร้อยละ 24.2 รองลงมาคือ ขวดบรรจุเครื่องดื่ม ขวดเครื่องปรุงอาหาร เช่น ขวดซอส ขวดน้ำปลา ร้อยละ 20.8 ถูพลาสติกที่ไม่สะอาด ถูพลาสติกที่ใช้ใส่ของรวมถูพลาสติกทุกชนิด ร้อยละ 19.6 กระดาษแข็ง กระดาษลูกฟูก หนังสือพิมพ์ เศษกระดาษใช้แล้ว ร้อยละ 15.1 ร้อยละ 10.6 เศษเหล็ก โลหะต่างๆ กระป๋องอะลูมิเนียมบรรจุน้ำอัดลม ร้อยละ 8.2 ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่รถยนต์ หลอดไฟฟ้า ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ ลักษณะการเก็บรวบรวมมูลฝอยของประชาชนตำบลเขานิพันธ์ มีการเก็บรวมกันไม่ได้แยกประเภท ร้อยละ 48.3 รองลงมาได้แก่ มีการแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 30.2 และมีการแยกประเภทขยะมูลฝอยทุกครั้ง ร้อยละ 21.5 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาขยะมูลฝอยมีปัญหาล็กน้อยแต่แก้ไขได้ ร้อยละ 49.3 รองลงมาได้แก่ มีปัญหาปานกลาง ร้อยละ 30.2 ยังไม่มีปัญหา ร้อยละ 16.6 และมีปัญหามากต้องการแก้ไขเร่งด่วน ร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่สูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านกรวางแผนแก้ไขปัญหามลพิษในการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยที่ต่อเนื่อง และทั่วถึง ประชาชน องค์กร และกลุ่มต่างๆ ของชุมชน มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล กำหนดกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เทศบาลเขานิพันธ์ยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องทุกปี กิจกรรมโครงการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เคยดำเนินการแล้ว และขาดการพัฒนาปรับปรุงให้มีความน่าสนใจที่จะดำเนินการต่อไป ขอบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนยังมีไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ประชาชนในชุมชนขาดการสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ประชาชนบางส่วนในชุมชนยังขาดความตระหนักในการให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะ

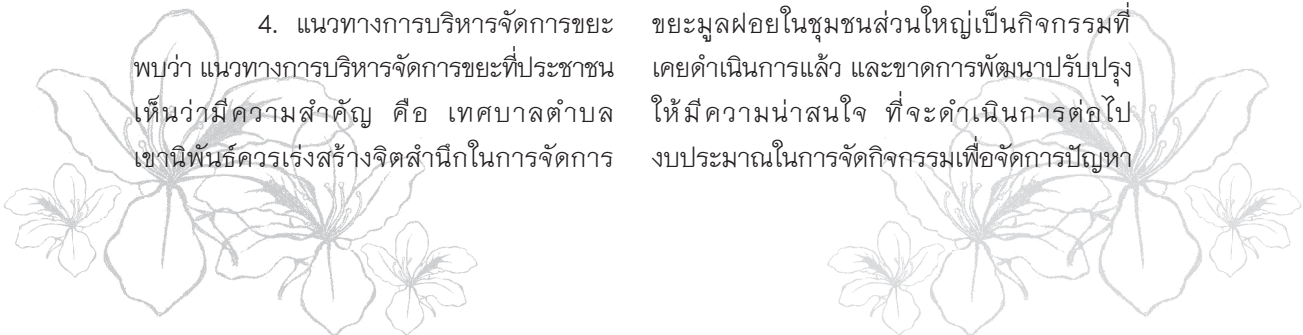
4. แนวทางการบริหารจัดการขยะ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการขยะที่ประชาชนเห็นว่ามีค่าสำคัญ คือ เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ควรเร่งสร้างจิตสำนึกในการจัดการ

ขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง การช่วยกันลดปริมาณขยะให้น้อยลง โดยเทศบาลควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น สร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญที่ต้องแยกประเภทขยะมูลฝอย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่สูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านกรวางแผนแก้ไขปัญหามลพิษในการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยที่ต่อเนื่อง และทั่วถึง ประชาชน องค์กร และกลุ่มต่างๆ ของชุมชน มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล กำหนดกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เทศบาลเขานิพันธ์ยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องทุกปี กิจกรรมโครงการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เคยดำเนินการแล้ว และขาดการพัฒนาปรับปรุงให้มีความน่าสนใจ ที่จะดำเนินการต่อไป ขอบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหา

ขยะมูลฝอยในชุมชนยังมีไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ประชาชนในชุมชนขาดการสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ประชาชนบางส่วนในชุมชนยังขาดความตระหนักในการให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะ

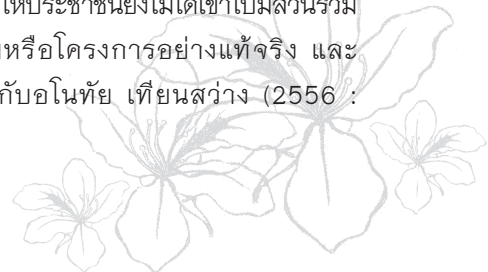
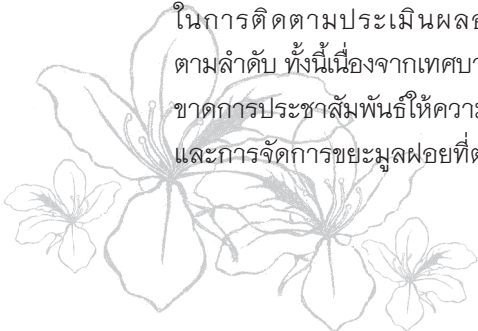
3. แนวทางการบริหารจัดการขยะพบว่า แนวทางการบริหารจัดการขยะที่ประชาชนเห็นว่ามีความสำคัญคือ เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ควรเร่งสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง การช่วยกันลดปริมาณขยะให้น้อยลงโดยเทศบาลควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น สร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญที่ต้องแยกประเภทขยะมูลฝอย

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

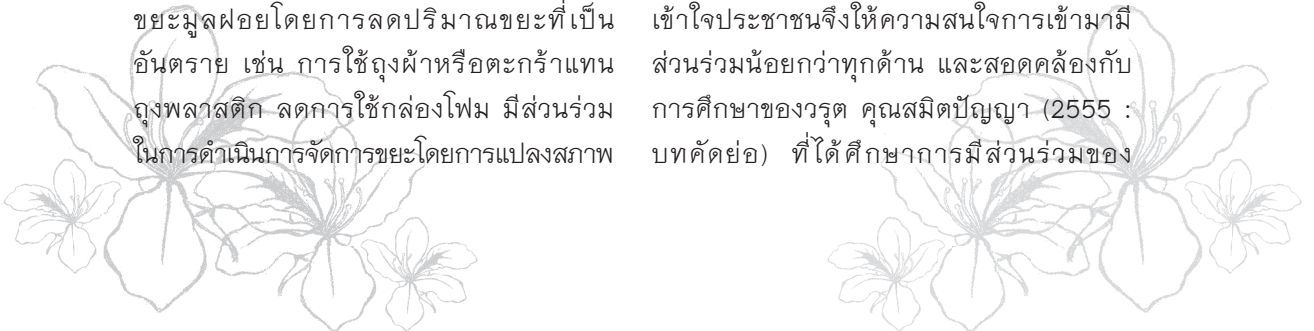
พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่สูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยที่ต่อเนื่องและทั่วถึง

ทำให้ประชาชน องค์กร และกลุ่มต่างๆ ของชุมชนมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วม และประชาชนคิดว่าปัญหาขยะมูลฝอยมีปัญหาเล็กน้อยแต่แก้ไขได้ มากที่สุดถึงร้อยละ 49.24 ซึ่งสอดคล้องกับจิริพัฒน์ หงส์ทอง (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาคำถามมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบึงโขงหลงโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับจันทร์เพ็ญ มินคร (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาคำถามมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง คือ การนำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นไปตลาดเพื่อใส่ของแทนการใส่ถุงพลาสติก ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในกิจกรรมหรือโครงการ มีส่วนร่วมในการประชุม มีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยทำให้สามารถวางแผนในการจำกัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสม และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการคัดแยกขยะของเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ยังมีน้อย ทำให้ประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับอินทัย เทียนสว่าง (2556 :

บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านป่าเล้า ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการคัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เช่น การนำขยะรีไซเคิลไปขาย บริจาค นำเข้าธนาคารขยะในชุมชน คัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท ให้ความร่วมมือในการลดการใช้ขยะในภาคครัวเรือน เช่น หลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติก ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าในการจับจ่ายซื้อของ และให้ความร่วมมือในการใช้ขยะมูลฝอยซ้ำหรือเกิดประโยชน์ใหม่อีกครั้ง โดยมีการนำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น ถุงกระดาษ ถุงพลาสติกที่ไม่เปราะเปื้อนก็ให้เก็บไว้ใช้ใส่ของอีกครั้งหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสอบถามประชาชน พบว่า เทศบาลตำบลเขานินพันธชาด การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหา และการจัดการขยะมูลฝอยที่ต่อเนื่องและทั่วถึง ทำให้มีประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหา ดำเนินกิจกรรม และติดตามประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพราะเมื่อดูการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว พบว่า ในระดับครัวเรือนประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะลงถังขยะ มีส่วนร่วมในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการลดปริมาณขยะที่เป็นอันตราย เช่น การใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติก ลดการใช้กล่องโฟม มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะโดยการแปลงสภาพ

ขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมัก มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน เช่น การเผา การฝังกลบ และมีการปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวรู้โทษและวิธีกำจัดขยะมูลฝอย และสอดคล้องกับการศึกษาของวรรณนา สมศรี (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลอรุณภูมิ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลอรุณภูมิ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมทุกด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางและไม่แตกต่างกัน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละด้านใกล้เคียงกัน โดยประชาชนในตำบลอรุณภูมิให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 3.34 เนื่องจากประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่ายกว่าด้านอื่นๆ สามารถปฏิบัติได้เองโดยไม่ต้องยุ่งยาก เช่น การคัดแยกขยะ การนำมาใช้ใหม่ และประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.73 อาจเนื่องมาจากการได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลอรุณภูมิน้อยและไม่ค่อยเข้าใจประชาชนจึงให้ความสนใจการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าทุกด้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของวรุต คุณสมิตปัญญา (2555 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ

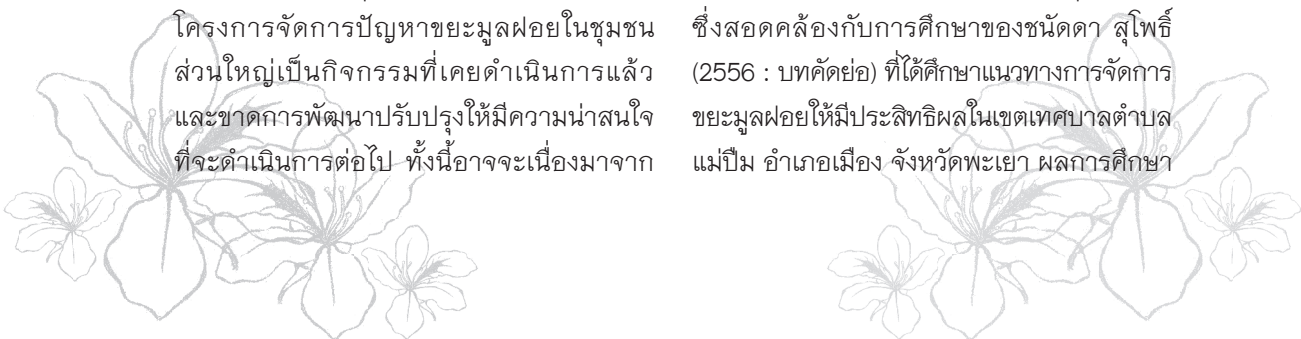

ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการทำกิจกรรมและด้านการวางแผนและตัดสินใจเป็นลำดับสุดท้าย โดยในด้านการรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา ประชาชนได้มีโอกาสรับทราบถึงปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและสนใจติดตามผลในด้านการทำกิจกรรม ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พบว่า เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยที่ต่อเนื่องและทั่วถึง ทำให้ประชาชน องค์กร และกลุ่มต่างๆ ของชุมชนมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล กำหนดกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องทุกปี เพราะภารกิจกรรมและโครงการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เคยดำเนินการแล้ว และขาดการพัฒนาปรับปรุงให้มีความน่าสนใจที่จะดำเนินการต่อไป ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก

งบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนยังมีไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในชุมชนไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ประกอบกับประชาชนบางส่วนในชุมชนยังขาดความตระหนักในการให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะ ตลอดจนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย และประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย ขาดการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักการขาดจิตสำนึกของคนในชุมชนทำให้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และขาดการกระตุ้นจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาชุมชนในเทศบาลตำบลเขานิพันธ์มีปัญหาด้านการจัดการขยะมาตลอด ทั้งในเรื่องของขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนที่ไม่มีการจัดการอย่างเหมาะสม วิธีการกำจัดขยะส่วนใหญ่คือการฝัง เผาทิ้งบริเวณบ้านหรือนำไปทิ้งในพื้นที่สาธารณะหรือในป่า และอีกปัญหาคือ เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ประสบปัญหาไม่มีที่กำจัดต้องส่งไปกำจัดในพื้นที่บ่อขยะของเทศบาลเมืองนาสาร ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างหมักหมมในพื้นที่ และมีปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมการเก็บขน สาเหตุมาจากรถเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลที่เคยมาเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนเคยมาเก็บอาทิตย์ละ 2 ครั้ง ปัจจุบันมีปัญหาเสียบ่อยทำให้เก็บไม่ทันและต้องนำไปกำจัดที่ต่างอำเภอ ก็เลยเกิดขยะตกค้างในชุมชนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชนิดดา สุโพธิ์ (2556 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิผลในเขตเทศบาลตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา

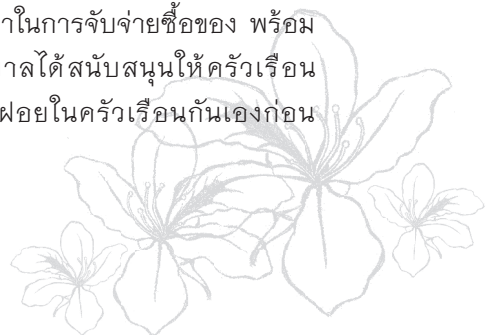
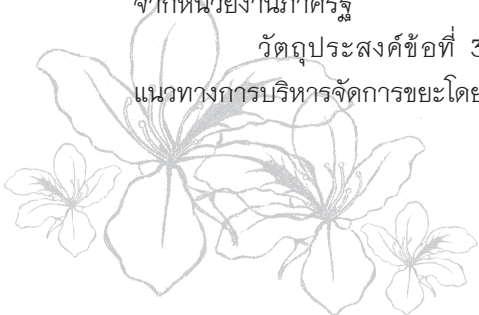

พบว่า แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยส่วนมาก มาจาก เศษวัสดุจากการประกอบอาหาร ประชาชน ไม่มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนนำไปทิ้ง เช่นเดียวกับการศึกษาของจันทร์เพ็ญ มีนคร (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของ ชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัด สมุทรสงคราม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ การจัดการปัญหาขยะยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ประชาชนไม่เล็งเห็นความสำคัญในการแยกขยะ ก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัด ขยะมีปริมาณมาก ทำให้เสียเวลายากต่อการแยก ขาดแนวทางหรือ ขาดการส่งเสริมให้ความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ ขาดงบประมาณ และขาดการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการแยกขยะ ขาดการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจ รวมถึงไปถึงประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ โครงการ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคที่ได้ สอบถามประชาชนและกลุ่มผู้นำชุมชนที่พบว่า เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ยังไม่สามารถดำเนิน กิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ได้อย่างต่อเนื่องทุกปี และประชาชนในชุมชน ยังขาดความตระหนักในการคัดแยกขยะ ไม่ให้ ความสำคัญกับการคัดแยกขยะ ตลอดจน ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการปัญหา ขยะมูลฝอยเนื่องจากประชาชนในชุมชนยังขาด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย ขาดการกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก การขาด จิตสำนึกของคนในชุมชน และประชาชนในชุมชน ขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ขาดการกระตุ้น จากหน่วยงานภาครัฐ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษา แนวทางการบริหารจัดการขยะโดยกระบวนการ

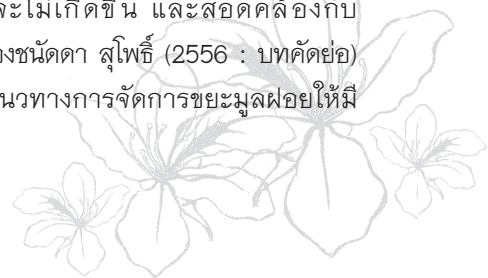
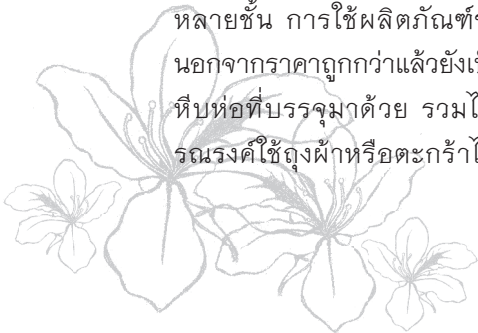
มีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบล เขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พบว่า แนวทางการบริหารจัดการขยะ ที่ประชาชนเห็นว่ามีควมสำคัญคือ เทศบาล ตำบลเขานิพันธ์ควรเร่งสร้างจิตสำนึกในการ จัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง การช่วยกันลด ปริมาณขยะให้น้อยลง โดยเทศบาลควรมีการจัด กิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ ปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น สร้างความตระหนัก ให้ประชาชนเห็นความสำคัญที่ต้องแยกประเภท ขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับทางเทศบาลตำบล เขานิพันธ์ ที่ต้องการดำเนินกิจกรรมรณรงค์ให้ ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะและ ใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยแต่ละประเภท เพื่อให้ ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ มีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะ โดยการใช้ซ้ำ (Reuse) คือนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ เช่น นำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ นำสิ่งของ มาดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ เช่น ใช้ถุงใส่ ผงซักฟอก ถูน้ำยาปรับผ้านุ่มมาทำเป็นดอกไม้ การใช้กระดาษทั้งสองหน้า การนำเศษผ้ามาทำ ผ้าเช็ดเท้า การลดการใช้ (Reduce) โดยการลด การขนขยะเข้าสู่ชุมชนและครัวเรือน เช่น ถุงพลาสติก ถูกระดาษ โฟม ส่งเสริมให้ ประชาชนใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยา ล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม ผงซักฟอก สบู่เหลว เป็นต้น ลดขยะมูลฝอยอันตราย หลีกเลียง การใช้สารเคมี เช่น การใช้ตะไคร้หอมไล่ยุง ใช้ผลมะนาวดับกลิ่นในห้องน้ำ ใช้ใบเตย เพิ่มความหอมในบ้านเรือน หลีกเลียงการใช้ โฟม ถุงพลาสติก ซึ่งกำจัดยาก ส่งเสริมการใช้ ถูผ้าหรือตะกร้าในการจับจ่ายซื้อของ พร้อม กันนี้ทางเทศบาลได้สนับสนุนให้ครัวเรือน จัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนกันเองก่อน

โดยเทศบาลพร้อมให้รถไปซุดหลุมขยะให้ ถ้าบ้านไหนต้องการ ทางเทศบาลก็จะช่วยเหลือ อย่างเต็มที่ และตอนนี้ชุมชนได้มีรูปแบบ การจัดการขยะมูลฝอยสด ซึ่งเป็นขยะมูลฝอย จากเศษพืช ผัก ผลไม้ เศษอาหารที่เกิดจาก การประกอบอาหารและการบริโภค โดยแต่ละ คร้วเรือนจะจัดนำไปรวบรวมที่ศาลาหมู่บ้าน ซึ่งมีถังสำหรับใส่ขยะมูลฝอยสดไว้และนำขยะ มูลฝอยเหล่านั้นมาเทรวมกัน ซึ่งชุมชนได้นำ ขยะมูลฝอยแห้งจำพวกใบไม้ เศษหญ้า ใส่รวม ไปด้วย เพื่อทำปุ๋ยหมักนำไปใส่ต้นไม้ โดย ตอนนีเริ่มโครงการนาร่องที่หมู่ที่ 6 และใน ส่วน ของขยะเปียกก็จะนำไปทำน้ำหมักชีวภาพให้กับ ประชาชนในชุมชนเพื่อไว้ใช้กันในครัวเรือน และทางเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ได้สนับสนุน งบประมาณให้หมู่บ้านละ 20,000 บาท เพื่อ ทำโครงการธนาคารขยะ และช่วงแรกเทศบาล จะเริ่มดำเนินการให้ก่อน โดยจะทำโครงการ ขยะแลกไข่ หลังจากนั้นทางเทศบาลก็จะให้ทาง หมู่บ้านดำเนินการเองแบบบูรณาการ และ ให้ครัวเรือนคัดแยกขยะมูลฝอย 2 ประเภท คือ ขยะเปียก ขยะแห้ง ซึ่งแต่ละชุมชนจะดำเนินการ คัดแยก การจัดเก็บ การรวบรวม การจำหน่าย ขยะมูลฝอยกันเองภายในชุมชน รวมถึง การร่วมกันเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ ปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ของการจัดการขยะมูลฝอยที่ได้รับการยอมรับ จากคนในชุมชน การลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยลดการบริโภคสินค้าที่ฟุ่มเฟือย ใช้อย่าง ประหยัด และใช้เท่าที่จำเป็น เช่น ทำอาหารให้ พอได้รับประทาน เลือกซื้อสินค้าที่ไม่บรรจุห่อ หลายชั้น การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เพราะ นอกจากราคาถูกกว่าแล้วยังเป็นการลดจำนวน หีบห่อที่บรรจุมาด้วย รวมไปถึงการร่วมกัน อนุรักษ์ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าไปจ่ายตลาดเพื่อ

ลดการขนขยะมูลฝอยเข้าบ้าน เช่น ถุงพลาสติก ถุงกระดาษ โฟม การรวบรวมได้ขอความร่วมมือ คัดแยกประเภทขยะมูลฝอยภายในบ้านแต่ละ ครัวเรือน จะทำการคัดแยกขยะมูลฝอยเปียก และขยะมูลฝอยแห้งภายในครัวเรือนของตนเอง เพราะเมื่อคัดแยกขยะที่ยังมีประโยชน์ออกไป เช่น ขวด แก้ว โลหะ พลาสติก เศษอาหาร ผัก ผลไม้ ที่จำเป็นจะต้องกำจัดหรือทำลายน้อยลง การใช้ซ้ำ การนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ ให้คุ้มค่าหรือนำมาหมุนเวียนตัดแปลงให้ใช้ได้ อีก เช่น ขวดแก้ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สาชูลีนา วุฒิมงาม (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน ในชุมชนเขตเทศบาลตำบลละลุ พบว่า แนวทาง ที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยคือ เทศบาล ควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับทิ้งขยะ รวมทั้ง มีการเพิ่มอัตรากำลังคนในการเก็บขยะมูลฝอย ตามครัวเรือน นอกจากนี้จะต้องนำระบบ การคัดแยกขยะมาใช้อย่างจริงจังและใช้วิธี ให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นคัดแยกขยะ ตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย พร้อมทั้งจัดให้ มีระบบการเพิ่มมูลค่าขยะมูลฝอยให้เหมาะสม กับประเภทขยะมูลฝอย อาจเป็นการนำกลับมา ใช้ใหม่ การนำไปเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ หรือ การนำไปใช้ประโยชน์อื่น เป็นต้น ดังนั้นแนวทาง การบริหารจัดการขยะในชุมชนที่เหมาะสม คือ ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ การมองปัญหาร่วมกัน ร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา และร่วมตรวจสอบ ประเมินผล ไม่ว่าจะตั้งแต่ การรวบรวมการคัดแยกขยะ ถ้าคนในชุมชน สามารถจัดการตนเองได้ภายในชุมชน เห็นปัญหา ร่วมกัน และลงมือทำไปด้วยกัน ปัญหาขยะมูลฝอย ในชุมชนก็จะไม่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับ การศึกษาของชนัดดา สุโพธิ์ (2556 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้มี

ประสิทธิผลในเขตเทศบาลตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิผล ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ประชาชนทราบ ควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดการขยะมูลฝอยให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการขยะมูลฝอย ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควรหาวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมตามหลักสุขาภิบาล ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการขยะมูลฝอย ควรจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมและเทศบาลตำบลแม่ปืมเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยการสร้างเตาเผาขยะ และสอดคล้องกับการศึกษาของรัตติกาล อินทอง (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ได้จากการศึกษาคือการสร้างความตระหนักให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกครัวเรือนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมทุกหมู่บ้านอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขและการควบคุมไม่ให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเจรจา นุเมฆ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา

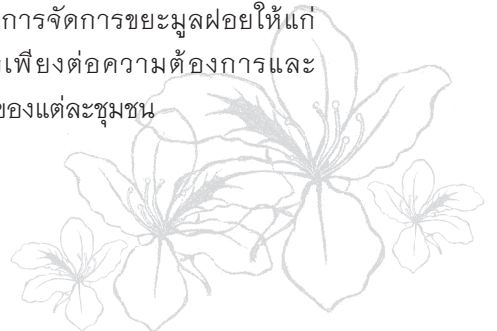
เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงเทิง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการสร้างความร่วมมือของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ควรจัดทำโครงการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยเน้นเชิงสัญลักษณ์หรือเชิงรูปธรรมให้มากขึ้น เน้นการจัดกิจกรรมหรือโครงการกับกลุ่มสตรีหรือกลุ่มแม่บ้าน เทศบาลควรณรงค์ให้ประชาชนกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และประชาชนในเขตเทศบาลควรตรวจสอบวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล

ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยกระบวนการชุมชนมีส่วนร่วมโดยประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การมองปัญหาร่วมกัน ร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมปรับปรุงการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะตั้งแต่การรวบรวม การคัดแยกขยะ ถ้าคนในชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ภายในชุมชน เห็นปัญหาร่วมกัน และลงมือทำไปด้วยกัน ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ ควรจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย พร้อมทั้งสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการจัดการขยะมูลฝอยให้แกชุมชนอย่างพอเพียงต่อความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละชุมชน

1.2 เทศบาลตำบลเขานิพันธ์
ต้องเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยให้
ชุมชนวิเคราะห์ประเด็นของการมีส่วนร่วม
ในการบริหารจัดการขยะของชุมชนเองโดย
เทศบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุน

1.3 ด้านการวางแผน จัดให้มี
ตัวแทนในภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม
ในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการ
ขยะมูลฝอย เป้าหมายคือประชาชนมีส่วนร่วม
มากขึ้น

1.4 ด้านการดำเนินการให้
ประชาชนมีโอกาสเข้าดำเนินโครงการหรือ
กิจกรรมที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยให้มากขึ้น

1.5 ด้านการตรวจสอบและ
ประเมินผล จัดให้มีการคัดเลือกประชาชน
ที่มีความสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ
ขยะมูลฝอยของเทศบาลด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย
ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิง
คุณภาพ เพื่อเจาะลึกถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับ
การมีส่วนร่วมน้อย เพื่อค้นหาปัญหา อุปสรรค
และเหตุผลของกลุ่มเป้าหมาย

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย
กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหาร
จัดการขยะให้ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). **มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและ
สิ่งปฏิกูล**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : ครองช่าง.
- จันทร์เพ็ญ มินทร. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน
ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- จิรพัฒน์ หงส์ทอง. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาล
ตำบลบึงโขงหลง**. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจรจา นุเมฆ. (2554). **แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการจัดการ
ขยะมูลฝอย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเวียงเทิง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย**.
การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ชนัดดา สุโพธิ์. (2556). **แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพในเขตเทศบาล
ตำบลแม่ปืม อำเภอมือง จังหวัดพะเยา**. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสน
ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์
ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ : วี.อินเตอร์ พรินท์.

- รัตติกาล อินทอง. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณภา สมศรี. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลรัฐเจริญ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรุฒ คุณสมิตปัญญา. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี. (2557). รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556.
- อโนทัย เทียนสว่าง. (2556). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านป่าเล้า ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฮาซูลีนา วุฒิงาม. (2556). แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลปะลู่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

